Sababoota Duubatti Deebiâ€™iinsaa-Kutaa 20

Description

Sababoota Islaama erga qabatanii booda duubatti akka deebiâ€™an nama taasisan ilaalu osoo itti fufnu jidduun dhaabne. Amma bakka dhaabbanne irraa itti fufuun sababoota hafan haa ilaallu.

30-Tawbachuuf carraaqu dhiisu

Balaan kuni tarii Islaama keessaa bahuuf sababa taâ€™uu dandaâ€™a. Ilmaan Muslimootaa baayâ€™een kanneen maâ€™asiyaa fi cubbuun qoraman, cubbuu irraa buqqaâ€™uu fi hidda jalaa buqqisuuf hin ariifatan. Kana irra, badii kana hojjachuu fi itti gammaduu itti fufu. Isaan keessaa nama tokko yommuu gorsituu fi yaa eebalu Rabbiin sodaadhu, badii keetirraa buqqaâ€™i jettuun, deebii garagara isaan irraa argatta. Isaan keessaa nama akkana jedhutu jira: ani ijoolledha.â€™ Ammas nama akkana jedhutu jira: â€œduâ€™aayi naaf godhiâ€¦â€• Kuni shakkii hin qabu jecha gaariidha. ***Garuu akka Rabbiin anaa fi siif deebii deebisuuf wanti ati hojjattee fi tarkaanfin ati hordofte maalidhaa?*** Wanta Rabbiin sirraa jaallatu hojjattee agarsiistee? Wanta keessa jirtuu irraa buqqaâ€™uuf carraaqqi gootee? Yookiin immoo daaâ€™i calâ€™isisuuf osoo sababoota tawbaa hin hojjatin, jecha kana gadi furtaa?

Tawbaan hawwii qofa osoo hin taâ€™in carraaqqi fi hojiitti hajamti. Kunoo asitti dargaggeessa yommuu gorsitu akkana jedhutu jira: â€œdhugumatti Rabbiin gafuuru rahiim (Rabbiin araaramaa rahmata godhaadha).â€• Garuu Rabbiin adabbiin Isaa cimaa akka taâ€™e ni dagata. Qurâ€™aana keessatti: â€œ **Dhugumatti Ani akkaan araaramaa, rahmataa godhaadha. Adabbiin Kiyyas adabbi laaleessadha** (garmalee nama dhukkubsuudha)â€• **jechuun gabroota Kiyyatti beeksisi.**â€• Suuratu al-Hijr 15:49-50

Ija takkaan ilaalani ija biraatiin dunuunfachuun haqaan murteessu ni taâ€™aa?

Gariin namaa immoo Rabbiin ilaalchisee waan gaarii akka yaadutti ragaa dhiyeeffata. Ergasii tooftaa kanaan badii sheyxaanni isaaf miidhagsu hojjata. Asumaan dargaggeessa tokko kaasu barbaada. Maâ€™asiyaan inni hin hojjanne hin jiru, balbala haraamaa hunda dhadhayee. Akkuma ani waaâ€™ee Rabbii isa yaadachisuun akkana naan jedha: â€œAti naaf kan gaddituu fi haala kiyyaaf kan seenuftuudhaa?â€• Anis â€˜Eeyyen, osoo qajeelinni gurguramee silaa gatii wuddiin siif bitaa ture.â€™ jedheen. Innis akkana naan jedhe: tasgabbaaâ€™i, Rabbiin anarraa kan jaallatu yoo taâ€™e malee akka na hin ajjeesne kadhadhee jira. Ani waaâ€™ee Rabbii ilaalchisee zanni (yaada) akka tolchu si gammachiisa. Rabbiin kan na qajeelchu taâ€™ee malee akka na hin ajjeefne abdii guddaan qaba.â€™ Anis ni jedheen: â€œakka keetitti sheyxaana kan gammachiisu ni jira jedhee hin yaadu. Haala kee kana keessatti wanta jette kana ni qabatta jedhee hin amanu. Kuni qajeelfama buâ€™uuraa kee erga taâ€™ee, waaâ€™ee Rabbii ilaalchisee zanni tolchuun dirqama, keessumaayyu yeroo duâ€™aa. Garuu cubbuu hojjachuu itti fufuu fi waaâ€™ee Rabbii ilaalchisee zanni tolchuun bakka tokkotti walitti hin dhufan.â€• Ergasii akkana jedheen, â€œDhugumatti sheyxaanni karaa waswasaatiin balbala guddaa tokko siif bana.

Akkuma ati Islaama qabachuuf yaaddun, sheyxaanni sitti wasawasee (hasaase) akkana siin jedha: dhugumatti, ati Gooftaa kee ilaalchise zanni tolchite. Sirraa kan jaallatu taâ€™ee malee ruuhi kee hin fudhatu.â€™

Yaada kana qabachuun kee ajalli kee dhiyaachu fi imalli kee kalayuu malee wanta biraa ni taâ€™a jedhee hin yaadu. Ergasii uumamni namaa addunyaa jaallachuu fi duâ€™a jibbu waan taâ€™eef kanarraa dheessitee tawbaa arifachiista. Sababni isaas, tawbaa duâ€™aan walitti hiite. Yoo Rabbiin rahmata Isaatiin si hin dhaqqabin akka kanatti itti fufta.â€• Garuu inni haala isaa itti fufe. Nafsee tiyyaa fi isaaf Rabbiin irraa qajeelcha kadhanna.

Wanti garmalee gaddisiisaan Muslimoota irraa warra maâ€™asiyaa hojjatan gariin yommuu waaâ€™ee Rabbii isaan yaadachiistu, akkana jedhu: ani haala kiyyatti kan gammadeedha. Kanaafu gorsaa fi waazi keetin qulqullinna jireenya kiyyaa hin booressin.â€™

Muslimni galmee jechootaa isaa irraa, â€œHaalli kiyya baayâ€™ee gaariidha.â€• jedhu haaqee gara tawbaatti ariiifachu fi guyyaa gaabbin nama hin fayyanne dhufuun dura gara Rabbii deebiâ€™uu qaba:

۞ يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ﴿١١١﴾

â€œGuyyaa nafseen hundi ofirraa falmaa dhuftuu fi wanta hojjatteef nafseen hundi mindaa guutuu itti argattu [yaadadhu], isaan homaayyu hin miidhaman.â€• Suuratu An-Nahl 16:111

31-Wanta Sadarkaa namaatiin wal-simatu filachuu dhiisu

Hiikni kuni dhoksaa wayii namatti haguugu dandaâ€™a, keessumaayyu guddinnaa fi barsiisuu keessatti nama muxannoo xiqqaa qabuuf. Dubbisaaf ifa gochuuf akkana jedha: dargaggeessi tokko tooftaa daaâ€™in itti fayyadamuun keessi isaa tuqamuu dandaâ€™a. Dargaggeessi kunis beekumsa daaâ€™i kanaa argachuu fi qajeelcha isaatiin qajeeluuf daaâ€™i kana waliin akka hiriyyoomu gaafata. Wanti kanatti isa dhiibu fedhii guddaa taâ€™uu dandaâ€™a. Ergasii dargaggeessi kuni haala kana barachuu waan dadhabeef hifannaa keessa kan seene taâ€™ee of arga. Ergasii duubatti deebiâ€™a. osoo nama qalbii qabu taâ€™ee silaa namoota yaadan isaan wal gitan qunnamaa ture. Ergasii barachuu keessatti isaan waliin sadarkaa sadarkaan deema. Isaan waliin rakkinna hin argu. Fakkeenyaaf, barataan barnoota sadarkaa 1ffaa baratu tokko barattoota yuniversitiitti makama. Ergasii barnoonni fi sagantaleen sadarkaa isaatii ol taâ€™a. Sababa kanaan barattoota kanniin irraa addaan baha. Faallaan kanaas dhugaadha. Fakkeenyaaf, barataan yuniversitii tokko barattoota sadarkaa lammafaatti ni dabalama. Barnooni fi sagantaaleen isaanii isaan kan wal hin simanne waan taâ€™aniif hifannaa isa keessatti uumu. Ergasii marsaa biraatti darbuu isaa labsuun barattoota kanniin ni dhiisa.

Akkuma kana, dargaggoota keessaa dargaggeessa kitaabban sadarkaa isaatii ol taâ€™an dubbisutu jira. Sababa kanaan, hifannaan isa tuqa ykn guutumatti dubbisee fixuu fi hubachuu dadhaba. Kanarraa kan kaâ€™e shakkiin wayii isa keessatti uumama. Dhumti isaas, karaa kana dhiisu taâ€™a.

Dargaggeessi tokko kitaabban beekumsa ajaaâ€™ibaa fi wantoota addaa sammuun dadhabaan fudhachuu hin dandeenye of keessaa qabu ni dubbisa. Buâ€™aan kanaa sharrii fi balaa isatti taâ€™e. Asumaan seenaa obboleessi Sudaan tokko natti hime nan kaasa: abbeeraa dubbisatti lixe tokko qaba. Garuu rakkoon isaa kitaabban sadarkaa isaati ol taâ€™an dubbisa. Yommuu gorfamu hin dhagayu. Yommuu nama mariâ€™achiisi jedhamu deebii hin deebisu. Innis haala isaa kana itti fufe. Kitaabban bebbeekamoo keessaa kitaaba tokko ni dubbise. Osoo jiildii tokkoffayyu hin fixin Islaama irraa duubatti deebiâ€™u isaa labse. Sababni isaas, jildiin tokkoffaan inni dubbisu kuni wanta ajaaâ€™ibaa fi addaa sammuu isaa dhamaasen kan guuttameedha.

Dirqamni dargaggeessa irra jiru: namni waliin deemu eenyu taâ€™uu akka qabu fi kitaaba akkami dubbisuu akka qabu mariâ€™achiisudha. Yoo Rabbiin fedhe duubatti deebiâ€™u irraa nagaha taâ€™uuf wanta hunda keessatti mariâ€™achiisuuf tattaafachu qaba.

Guduunfaa

â˜›Sababoota Islaama erga qabatanii booda duubatti akka deebiâ€™an nama taasisan keessaa tokko: ***yeroma badii hojjatanitti dafanii tawbachuu dhiisudha***. â€œTiruun bulte lafee taatiâ€• jedhaa miti ree mammaaksi Oromoo? Akkuma kana, cubbuun dafanii irraa hin tawbatin, qalbii keessatti hidda qabachuun Islaama hordofuu akka dhiisan nama taasisti. Namni Islaama ni qabata. Ergasii fedhiin lubbuu isaa itti jabaachun badii (dilii) hojjata. Yoo dafee irraa hin buqqaâ€™inii fi hin tawbatin, achumaan duubatti deebiâ€™ee hafa.

â˜›Namni osoo ammaa amma cubbuu hojjateyyu tawbachuu fi istighfaara baayâ€™isuu qaba. Kuni duubatti deebiâ€™uu irraa isa baraara: Al-Hasan al-Basrin gaafa tokko akkana jedhamuun gaafatame,â€• Sila Rabbiin fuunduratti qaanaâ€™u hin qabnu yommuu cubbuu akka araaramuuf Isa kadhannu? Ammalle itti deebinee hojjanna, ergasiis cubbuu akka araaramuuf Isa kadhanna. Ammas ni hojjanna.â€• Al-Hasan akkana jechuun deebise,â€•Sheyxaanni sirratti injifannoo argachuu barbaada. Kanaafu, Rabbiin araarama kadhachuu hin hifatin.â€•

â˜›Namni wanta sadarkaa isaatiin wal simatu dubbisuu fi barachuu qaba. Takkamaan wanta hundaa beeku qaba jechuun gara sadarkaa olâ€™aanaa yoo darbe, mucucaate duubatti deebiâ€™uu dandaâ€™a. Dhawaata dhawaataa fi sadarkaa sadarkaan deemun isarra haa jiraatu.

Date Created
September 3, 2021
Author
admin